

Svag utveckling för jordbruksråvaror

Jordbrukssektorns produkter har haft den sämsta utvecklingen på råvarumarknaden den senaste månaden. Ingen råvarusektor noterar en uppgång, men petroleum och ädelmetaller med ett tapp på bara 1 procent vardera har ändå gått upp i kronor räknat. Kronan har tappat 3 procent mot både dollarn och euron sedan början av april.

Varför faller kronan?

Jag börjar med växelkursen för den svenska kronan, varför den just nu försvagas kraftigt och vad det innebär för ekonomin i lantbruket i landet.

Lantbrukare i Sverige har anledning att vara tacksamma för kronförsvagningen. Spannmålspriset, mjölkpriset och alla andra varupriser "importeras" till den svenska marknaden som utländskt pris gånger växelkursen. Dieselpriiset, gödselpriiset och sojajölspriset importeras förvisso också, men förhoppningsvis blir det ett överskott i verksamheten, som stiger i värde, räknat i kronor. EU-stöden ökar också i värde och det samlade värdet på det, motsvarar i princip överskottet i lantbruket i landet. På så sätt är jordbrukssektorn skyddad mot en svagare krona. Konsumenterna i staden har inte samma skydd. Kronförsvagningen leder till en omfördelning av relativt välbefinnande från stad till land.

Varför faller kronan? Ett enkelt svar är att räntan i Sverige är låg, mycket lägre än i US-dollar. Trenden på växelkursen är också kraftigt negativ. Det betyder att den svenska kronan för många ter sig som en "finansieringsvaluta" för världen. Låg ränta och en trendmässig försvagning gör det attraktivt att låna i Sverige och flytta pengarna till andra länder, framförallt till USA, som har relativt hög ränta och en trendmässigt stark valuta, men även till exempelvis Brasilien, som har en av de högsta realräntenivåerna i världen. Penningpolitisk stimulans i det lilla landet Sverige innebär alltså till stor del en stimulans av ekonomin i resten av världen.

I Riksbankens protokoll från det senaste mötet publicerat i tisdags säger riksbankschef Stefan Ingves "Precis som många gånger tidigare antar vi nu att växelkursen kommer att stärkas, och argumentet i sammanfattning är i stort sett detsamma – det går bra för svensk ekonomi, vi har sedan lång tid tillbaka ett bytesbalansöverskott, och då borde det bli så. För min egen del undrar jag om det inte är dags för ett omtag när det gäller analysen av växelkursen – kan det möjligen vara så att den reala växelkursen försvagats av skäl som ligger utanför det konjunktursammanhang som vi fokuserar på?"

Jag vet inte vad han tänker på, men det kan möjligen vara resonemanget ovan med kro-

Torbjörn Iwarson är råvaruexpert.

Hans marknadskronikor publiceras exklusivt för ATLS prenumeranter på ATL.nu varannan vecka.

nan som finansieringsvaluta i världen, eller kan det vara något annat? Ett land består som bekant även av annat än ränta och pengaflöden.

Medan vi funderar på det svaret, tyder mycket på att en lågkonjunktur närmar sig. Arbetslösheten är extremt låg i flera länder, t ex i USA och även om det är en dålig tajmingindikator, har arbetslösheten fungerat ganska bra på några års sikt. Svaghetstecken finns även i svensk ekonomi. Ordergången i svensk industri föll i maj-statistiken med 4,9 procent på månaden och 8,1 procent på året. Värdet av industriproduktionen minskade med 1,3 procent i mars jämfört med förra året. Detta är verkligen svagt, särskilt när man beaktar att den billigare kronan borde ha hjälpt till. Det går inte alls bra för svensk ekonomi, tvärt emot Riksbankens uppfattning. Tillväxten ligger till och med i bottenskiktet inom EU-28.

När global konjunktur försvagas, brukar detta hänga ihop med en svagare krona. Även om kronan ser "översåld" ut nu, skulle den kunna försvagas ytterligare när en global lågkonjunktur kommer. Denna ytterligare kronförsvagning vore alltså bra för svenskt lantbruk, i stort sett, om man jämför.

Handelskrig med Kina sänker spannmålspriser

Den senaste månaden har inte varit gynnsam för spannmålspriserna. Chicagovetet (december) har fallit med 6 procent. En del av detta prisfall beror på handelskriget med Kina, som sänkt priset på amerikansk vara. Chicagokontraktet avser som bekant amerikansk vara. Decemberkontraktet på europeiskt kvarnvet i Paris har bara backat med två procent. Med kronförsvagning på tre procent den senaste månaden innebär detta att parisvetet ökat med en procent i pris, i kronor.

Att gå ned i pris är dock inte någon ovanlighet för Chicagovetet. I min bok "Bättre betalt för skörden – riskhantering för lantbrukare" som kom ut 2012 skrev jag om fördelarna med att prissäkra med terminskontrakten på Chicagobörsen framför Matif, som i alla fall då var det enda som användes av svenska lantbrukare. Sedan dess har terminsavkastningsindex på Chicagovete fallit med 70 procent. Spotpriset i Chicago har inte gått ned på det sättet, utan det har att göra med den rätt höga lagringskostnad, som blöder ur terminspriset. Diagrammet nedan visar kursutvecklingen på Bloombergs terminsavkastningsindex på Chicagovete.

Det är uppenbart att man gör det svårt för sig om man ska försöka hitta tillfällen när man inte ska vara såld terminer på Chicagovete. Varför inte bara sälja terminer och strunta i analysen?

Veteterminsindex

» Varför inte bara sälja terminer och strunta i analysen? «

Sen majssådd i USA - blir det soja i stället?

Det skrivs en hel del om att bara 23 procent av majsarelen var sådd enligt måndagens rapport från det amerikanska jordbruksdepartementet. Genomsnittet sedan år 2000 är att hälften av arealen borde vara sådd per den 5 maj. Kommentatorer säger att detta är positivt för majspriset och negativt för priset på sojaböner. Resonemanget är att amerikanska jordbrukare som inte hinner så majs i tid, i stället sår sojaböner och på sätt ökar utbudet av sojaböner. Sojaböner sås generellt sett senare än majs.

Det finns tyvärr ingen grund för att sen sådd av majs ska påverka priserna på vare sig majs eller sojaböner, inte ens på kort sikt. I diagrammet här intill ser vi avvikelser mot normal sådd areal majs för varje år den 5 maj sedan år 2000 till 2018. På Y-axeln ser vi förändringen i majspriset mellan den 5 maj till den 6 juni. Som vi ser finns inget samband alls. Det ser om möjligt ännu mer slumpmässigt ut om vi sträcker ut perioden att mäta prisförändring till september. Det finns inte heller något samband som går från sådd areal av majs till prisförändring på sojaböner eller för den delen vete.

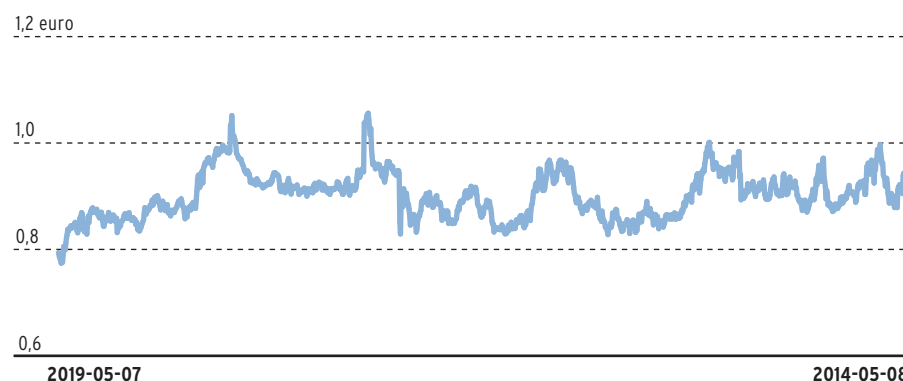
Det är andra faktorer som påverkar priset. Vi brukar se starten på sommarens eller årets pristrend i maj. Det är min uppfattning att det är för tidigt att sia om vilket håll den trenden kommer att starta. Efter mitten av månaden brukar det kunna vara tydligare vilken riktning marknaden slagit in på.

Raps i frysboxen av politiska skäl

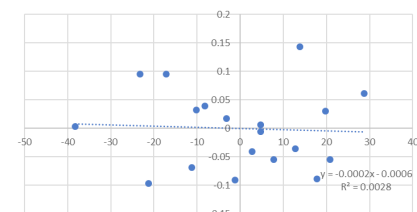
Det har aldrig funnits så mycket sojaböner i lager i världen som det gör just nu. Varje år producerar sojaodlarna mer sojaböner än vad som efterfrågas. Lagerutvecklingen för sojaböner skiljer sig från lagerutvecklingen för t ex majs, som faktiskt börjat minska när priset sjunkit. Priset på sojaböner är i en tydligt sjunkande trend och har varit det ett tag. En global epidemi av afrikansk svinpest hotar efterfrågan om vi blickar in i en orolig framtid. Det är förmodligen bara en tidsfråga innan afrikansk svinpest rapporteras från USA, eller för den delen, från Sverige.

Priset på raps ges nästan exakt av värdet på produkterna olja och proteinmjöl, från dito gjort av sojaböner. Det som orsakat att priset på rapsfrö på Parisbörsen är oförändrat den senaste månaden medan priset på sojaböner i Chicago fallit med 9 procent, är först och främst handelskriget USA har med Kina. Sedan Kanadas polis grep finanschefen, på det förmodligen statliga kinesiska bolaget Huawei, har även kanadensisk vara hamnat i frysboxen. Nedan ser vi priset på den närmaste terminen på kanadensisk canola omräknat till euro per ton dividerat med priset på den närmaste terminen på rapsfrö i Paris.

Pris på rapsfrö

Prisförändring till den 6 juni

Avvikelse mot normal sådd areal majs

Förändring i majspriset

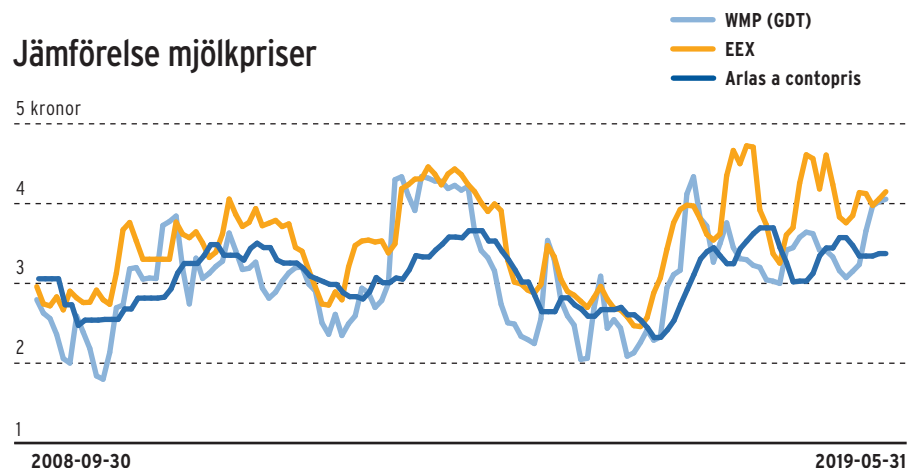
För nästan exakt ett år sedan var kanadensisk canola 5 procent dyrare än europeiskt rapsfrö, men nu är det drygt 20 procent billigare. Alldeles oavsett vad som händer, är detta en skillnad som förmodligen inte kommer att bestå. Det talar för att det kan finnas viss nedsidesrisk i rapsfröpriset, eller uppsidesrisk i canolapriset, om fred i handelskriget skulle slutas.

Smörboomen har avtagit

Den senaste auktionen på Global Dairy Trade i tisdags den 7 maj visade återigen en liten uppgång i prisnivån. Den prisuppgången noteras i NZD för prisindexet och USD för produktpriserna. Dollarn har som nämnt ovan, gått upp med 3 procent mot kronan den senaste månaden, vilket gör prisutvecklingen på GDT ännu mer positiv, sett från svenskt perspektiv.

På EEX har priset på SMP gått upp med 4 procent den senaste månaden, medan priset på smör sjunkit med 1 procent. Sedan årsskiftet är SMP upp 11 procent och smör ner 8 procent. För ett år sedan utgjordes värdet av mjölk till 70 procent av fettet, men den andelen har nu sjunkit ned till mer normala 54 procent. Smörboomen är uppenbarligen inte lika het som tidigare.

Arla har lämnat sin notering oförändrad på 3,374 kronor per kilo den senaste månaden och ligger nu lägre än vid årsskiftet. Skillnaden mot EEX produktpriser är 78 öre per kilo. I genomsnitt har skillnaden varit 44 öre sedan 2008. Det betyder att det finns potential för en höjning i juni med 34 öre utan att Arla skulle betala för mycket. I diagrammet nedan ser vi en jämförelse mellan GDT (WMP-baserat pris), EEX (SMP och smör-baserat pris) och Arlas a conto-notering, omräknat till svenska kronor per kilo. ●

Upp eller ner?

FOTO: ISTOCK

» Det kan finnas viss nedsidesrisk i rapsfröpriset, eller uppsidesrisk i canolapriset, om fred i handelskriget skulle slutas. «